

VANEMATE SUHTUMINE LASTE JA NOORTE HUVIALAHARIDUSSE

Kaardistav uuring

SISUKORD

Sisukord	2
SISSEJUHATUS	3
KOKKUVÕTE	4
Järeldused	5
METOODIKA KIRJELDUS	6
Valim	6
Küsitlus	8
Andmetöötlus ja valimivea hinnang	9
Teostajad	10
TULEMUSED	11
1 Huvialahariduse kättesaadavus ning kasutamine	13
1.1 Huvialahariduse levik	13
1.2 Huvialahariduse saamist takistavad tegurid	19
2 Huvialahariduse roll	28
2.1 Huvihariduse väärtustamine	28
LISAD	39
Küsimustik	39
Tabeljaotused	39

SISSEJUHATUS

Uuringukeskus Faktum viis Huvikeskuste Juhtide Kogu tellimusel perioodil 19. jaanuar kuni 23. veebruar 2005. aastal läbi elanikkonna küsitluse, millesse olid lülitatud küsimused elanike ning nende pere laste Huvialahariduses osalemise kohta. Uuringu sihtgrupiks on Eesti 15-74 aastaste elanike hulgas olevad 4-19 aastaste lastega perede liikmed või 15-19 aastased noored ise.

Uuringu eesmärk oli selgitada sihtgrupis:

- Huviharidusega kokkupuuted, hulk ning viimaste valdkonnad;
- Olemasolevad huvihariduse võimalused ning perspektiivid;
- Huvihariduse vajalikkus;
- Huvihariduse roll;
- Eelistatud huvialahariduse andmise koht, sagedus ning hinnang selle eest küsitava tasu sobivusele.

Uuringu aruande esimeses osas on toodud metoodika kirjeldus, teises osas tulemused koos jooniste ning kommentaaridega, lisades küsimustik ning tabeljaotused põhiliste sotsiaal-demograafiliste tunnuste lõikes.

KOKKUVÕTE

- Huvihariduse sihtgrupi suurus elanikkonna hulgas on lähtuvalt sündimuse langusest vähenemas, eelkõige just nooremates vanusegruppides.
- 82% peredes, kus on lapsi vanuses 4-19 (edaspidi sihtgrupp), on mõni, kes osaleb täiskasvanute juhendamisel mõne huvialaringi töös. 18% on selliseid, kelle peres on küll sobivas vanuses lapsi, kuid kellest ükski ei osale huvialaringide töös. Kõige enam on huvialaringides osalejaid peredes kus on 10-14 aastasi lapsi (91%), kõige vähem aga peredes, kus on 4-6 aastasi lapsi (71%).
- Huvihariduses osalemist peetakse kõige olulisemaks samuti vanuserühmas 10-14. Nii vanemate kui nooremate puhul langeb vastanute hinnangul huvihariduse andmise tähtsus. Poiste puhul peetakse huvihariduses osalemist pisut olulisemaks.
- Huvialakoole nähakse sihtgrupis kui kohti, mis aitab noori eemal hoida halvast, pakub puhkust võimaldavat ning loominguilisemat vaheldust tavakoolile.
- Huvihariduse väärtuste juures on lähtekohtades selgelt esikohal laps ning tema heaolu ning teiseks lapse oskuste arendamine.
- Huvikooli puhul väärtustatakse kõige enam vaba ja sõbralikku keskkonda. Tavakoolist eristutaksegi esmaselt alternatiivse, vaheldusrikkama keskkonna poolest
- Huvihariduse toimumise paigana eelistatakse tavakooli ruumidele pigem muid alternatiivseid paiku. Ülekaalus on aga arvamus, et huviringi toimumise ruumid (tavakool vs muu) iseenesest ei oma tähtsust.
- Ülekaalukalt enim on levinud spordiga tegelemine – 53% sihtgrupis.
- Võimaluse korral soovitaks kõige enam lisaks tegelda arvutiõppe (nimetas 19% vastanutest) ning võõrkeeltega (18%).
- Huvihariduse saamist takistavad peamiste põhjustena rahaliste võimaluste puudumine (nimetas 34% vastanutest) ning ajapuudus (25%).

- Tasuta huvialahariduse saamise võimalus on veerandil sihtgrupist. Tasuta võimaluste pakkumine huvitegevuseks on oluliselt sagedasem maapiirkondades ning väiksemates linnades võrreldes suuremate linnadega. Samuti saadakse maapiirkondades oluliselt sagedamini toetusi kohalikul omavalitsuselt.
- Peres huviharidusele kulutatav summa jääb 50% sihtgrupist 300 krooni piiresse.

Järeldused

- Huvialahariduse sihtrühma vähenemise tõttu just nooremates vanusegruppides peaks edaspidi keskenduma pisut enam vanemate vanusegruppide lastele. Samuti peaks laiendama senist huvihariduse sihtgruppi senisest vanemate noorte inimeste arvelt, pakkudes enam võimalusi ka juba keskkooli lõpetanud noortele.
- Kõige enam vanemate poolt tajutud arvutiõppe vajadusest lähtuvalt tuleks elementaarseks saavate arvutialaste baasteadmiste ning oskustele lisaks pakkuda viimaste reaalset rakendamist noori huvitavate huvialaringide tööprotsessides.
- Huvihariduse tegeliku maksumuse teadvustamiseks on vaja vanemaid senisest enam teavitada omavalitsuste panusest huvikoolide rahastamisse (seda eriti Tallinna ja suuremate linnade puhul). Reaalse hinna ning kaasfinantseerijate olemasolu teadvustamisel võib oodata huvikoolituse veelgi suuremat väärtustamist ning harvemate huvialaringidest loobumist majanduslikel põhjustel.

METOODIKA KIRJELDUS

Valim

Selleks, et saada piisav arv vastajaid peredest, kus on lapsi vanuses 4-19, viidi uuring läbi kahes etapis - esimene etapp Omnibussküsitluse raames, mille sihtgrupiks olid elanikud vanuses 15-74 aastat, teine etapp uuringu lisana, mille sihtgrupiks oli elanikkond vanuses 18 ja enam aastat.

Järgnevalt peatume lähemalt mõlema uuringu valimi moodustamise ja küsitluse läbiviimise meetodikal.

Omnibussküsitluse valim

Omnibuss on regulaarselt (kindla ajakava järgi) läbiviidav mitme kliendi uuring, mille üldkogumi moodustavad Eesti Vabariigi alalised elanikud vanuses 15-74 aastat, kokku 1 047 818 inimest (ESA, 01.01.2003.a.).

Planeeritud valimi suurus on 1000 vastajat. Valimi moodustamisel kasutatakse üldkogumi proportsionaalset mudelit piirkondade ja asulatüüpide (linn/maa) lõikes ning mitmeastmelist tõenäosuslikku juhuvalikut.

Esmalt valitakse mudeli alusel valimipunktid - kõigis piirkondades kokku 100. Valimipunktid (täpsusega kuni lähteadressi tasandini) valitakse asula suurusele (elanike arvule) proportsionaalse tõenäosusega. Lähteadresside baasina kasutatakse Rahvastikuregistri aadressloendit.

Seejärel teostatakse vastaja valik – igas valimipunktis 10 inimest.

Vastajate valikul rakendatakse lähteadressi meetodit ja nn „noore mehe reeglit“. See tähendab, et valimisse sattunud aadressil viiakse läbi intervjuu noorima kodusoleva meessoost leibkonna liikmega vanuses 15–74, kui mehi kodus ei ole, siis noorima naisega.

Selline meetod annab neile vastajate kategooriatele, kes tavaliselt harvemini kodus viibivad, lisatõenäosuse valimisse sattuda, muutes nii valimi elanikkonna tegeliku soolis-vanuselise koosseisule vastavamaks.

Tabel 1. Üldkogum ja planeeritud valim (OMNIBUSS)

Regioon	Asula- tüüp	Üldkogum		Planeeritud valim
		arv	%	arv
1. Tallinn	Linn	317758	30,33	300
2. Põhja-Eesti (Harju-, Rapla-, Järvamaa)	Linn	56073	5,35	50
	Maa	97152	9,27	90
3. Lääne-Eesti (Hiiu-, Lääne-, Saare- ja Pärnumaa)	Linn	67744	6,47	70
	Maa	56147	5,36	50
4. Tartu piirkond (Jõgeva-, Tartumaa)	Linn	92827	8,86	90
	Maa	48725	4,65	50
5. Lõuna-Eesti (Põlva-, Valga-, Võru-, Viljandimaa)	Linn	54722	5,22	50
	Maa	66209	6,32	70
6. Virumaa (Lääne-Viru-, Ida-Virumaa)	Linn	147544	14,08	140
	Maa	42917	4,1	40
Eesti	Kokku	1047818	100	1000
	Linn	736668	70,3	700
	maa	311150	29,7	300

Kujunenud valimi sotsiaal-demograafilist struktuuri võrreldakse vastavate näitajatega üldkogumi kohta. Vajadusel teostatakse hinnangute täpsuse tõstmiseks kaalumise.

Lisavalim

Lisaks Omnibusskeskkonnas läbi viidud intervjuudele viidi sihtgrupi arvukamaks tabamiseks huvitegevust kaardistavate küsimuste plokk üle-eestilise 18 aastaste ning vanemate elanike uuringu lisaintervjuuna. Nimetatud uuringu puhul valiti üle Eesti 170 valimipunkti. Valimipunktid (täpsusega kuni lähteadressi tasandini) valiti sarnaselt Omnibussküsitlusega vastavalt asula suurusele (elanike arvule) proportsionaalse tõenäosusega. Lähteadresside baasina kasutati Rahvastikuregistri aadressloendit.

Seejärel teostati vastaja valik – igas valimipunktis 10 inimest.

Huvitegevust kaardistavaid küsimusi esitati igas valimipunktis kahes esimeses peres, kus leidis sihtgruppi kuuluvaid lapsi (vanuses 4-19). Kokku viidi lisavalimist intervjuud läbi 322 peres, kus oli vastavas vanuses lapsi.

Küsitlus

Uuringu läbiviimiseks kasutati mõlemal puhul *face-to-face* intervjuusid vastajate kodus. Küsitlusperiood kestis Omnibussküsitlusel vahemikus 19.01-31.01.2005 ning lisavalimi puhul 26.01 – 23.02.2005. Kokku osales uuringu läbiviimisel Omnibussküsitlusel 76 ning lisavalimil 102 Uuringukeskus Faktum küsitajat, kes olid eelnevalt läbinud koolituse ja lisaks saanud juhised antud uuringu spetsiifika kohta. Küsitleti 971 respondenti Omnibussküsitluses, sh oli 424 vastajat, kelle peres oli lapsi vanuses 4-19 ning lisavalimis 322 elanikku, kelle peres oli 4-19 aastasi lapsi. Kokku küsitleti sihtrühma kuuluvaid isikuid 746.

Toome ära ka ülevaate Omnibussküsitluse küsitlustöö aruandest (tabel 2).

Tabel 2 Ülevaade küsitlustööst (OMNIBUSS)

TULEMUS	Arv	% külastatud aadressidest
Intervjuu	971	41,9
Sihtrühm puudub	154	6,6
Kontakt puudub (kedagi pole kodus)	552	23,8
Sihtrühma kuuluv pereliige pole kodus	63	2,7
Keelduti kontaktist	273	11,8
Keeldumine sihtrühmas	260	11,2
Kokku külastatud aadresse	2318	100,0
<i>Kokku korduvvisiite</i>	<i>615</i>	<i>26,5</i>

Pärast küsitluse lõppu, kontrollimaks küsitlustöö kvaliteeti, saadeti välja 150 tagasisidekirja vastajatele. Küsitlustöö käigus kujunenud valimi sotsiaaldemograafilist struktuuri võrreldi vastavate üldkogumi näitajatega ja hinnangute täpsuse tõstmiseks teostati kaalumise.

Andmetöötlus ja valimivea hinnang

Uuringutulemuste töötlemisel kasutati andmetöötluspaketti SPSS.

Järgnevas tabelis 3 on toodud valimivea piirid proportsioonihinnangul 95% usaldusnivool.

Tabel 3 Valimivea piirid

Valimi suurus	50%	48%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	3%	2%
10	30,99	30,97	30,36	29,56	28,40	26,84	24,79	22,13	18,59	13,51	10,57	8,68
20	21,91	21,90	21,47	20,90	20,08	18,98	17,53	15,65	13,15	9,55	7,48	6,14
30	17,89	17,88	17,53	17,07	16,40	15,49	14,31	12,78	10,74	7,80	6,10	5,01
40	15,49	15,49	15,18	14,78	14,20	13,42	12,40	11,07	9,30	6,75	5,29	4,34
50	13,86	13,85	13,58	13,22	12,70	12,00	11,09	9,90	8,32	6,04	4,73	3,88
60	12,65	12,65	12,40	12,07	11,60	10,96	10,12	9,03	7,59	5,51	4,32	3,54
70	11,71	11,71	11,48	11,17	10,74	10,14	9,37	8,36	7,03	5,11	4,00	3,28
80	10,96	10,95	10,73	10,45	10,04	9,49	8,77	7,82	6,57	4,78	3,74	3,07
90	10,33	10,32	10,12	9,85	9,47	8,95	8,26	7,38	6,20	4,50	3,52	2,89
100	9,80	9,79	9,60	9,35	8,98	8,49	7,84	7,00	5,88	4,27	3,34	2,74
110	9,34	9,34	9,15	8,91	8,56	8,09	7,47	6,67	5,61	4,07	3,19	2,62
120	8,95	8,94	8,76	8,53	8,20	7,75	7,16	6,39	5,37	3,90	3,05	2,50
130	8,59	8,59	8,42	8,20	7,88	7,44	6,88	6,14	5,16	3,75	2,93	2,41
150	8,00	8,00	7,84	7,63	7,33	6,93	6,40	5,71	4,80	3,49	2,73	2,24
200	6,93	6,93	6,79	6,61	6,35	6,00	5,54	4,95	4,16	3,02	2,36	1,94
300	5,66	5,65	5,54	5,40	5,18	4,90	4,53	4,04	3,39	2,47	1,93	1,58
500	4,38	4,38	4,29	4,18	4,02	3,79	3,51	3,13	2,63	1,91	1,49	1,23
800	3,46	3,46	3,39	3,30	3,17	3,00	2,77	2,47	2,08	1,51	1,18	0,97
1 000	3,10	3,10	3,03	2,95	2,84	2,68	2,48	2,21	1,86	1,35	1,06	0,87

Teostajad

Uuringu eri etappides osalesid:

Tellijapoolne kontaktisik -

Valim -

Programmeerimine ja andmetöötlus -

Aruanne -

Urmas Uska

Helje Proosa

Veiko Vaade

Tõnis Ormisson

Kontaktandmed -

OÜ Uuringukeskus Faktum

Pärnu mnt 23, Tallinn 10141

faktum@faktum.ee

tel. 6684530

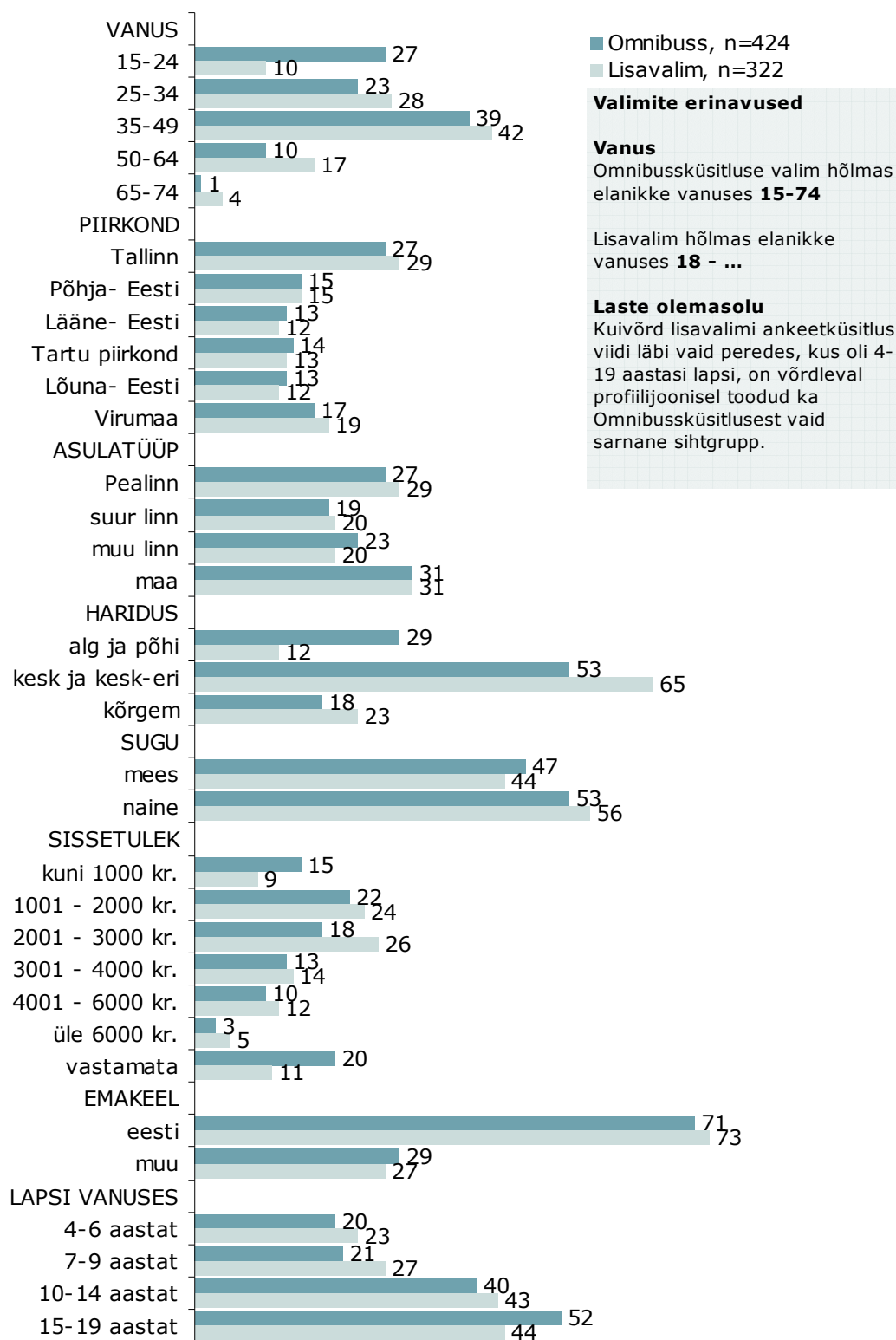
TULEMUSED

Enne kui asume esitama tulemusi, toome ära vastanute profiilid nii Omnibussi kui lisavalimi puhul (joonis 1).

Erinevus Omnibussi ja lisavalimi vastanute jaotuses tuleneb põhiosas erinevustest sihtgrupis. Kui Omnibussküsitlusele vastasid ise need isikud, kelle vanus oli 15-18 aastat, siis lisavalimis küsitleti isikuid alates 18 eluaastast.

Tulemuste esitamisel vaadeldakse koos neid vanuseid, kelle peres on lapsi vanuses 4-17 aastat ja eraldi grupina Omnibussi vastajaid vanuses 15-19 aastat ja lisavalimi vastajaid 18-19 aastat.

Joonis 1 Vastajate profiilid Omnibussi ja lisavalimi puhul, % (peres on lapsi vanuses 4-19)

1 Huvialahariduse kättesaadavus ning kasutamine

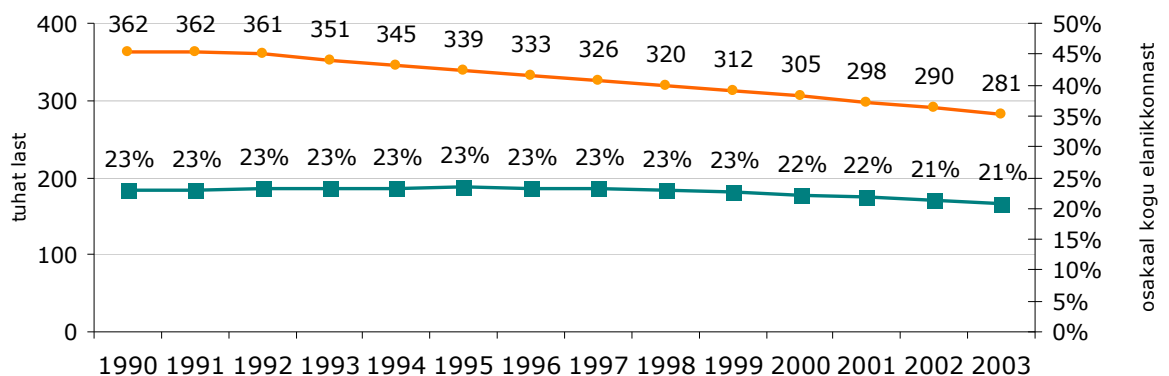
1.1 Huvialahariduse levik

1.1.1 Sihtgrupp

Huvialahariduse sihtgrupiks Eestis on 4-19 aastased lapsed. Seejuures on Eesti rahvastiku demograafilisest muutustest - sündimuse langusest - tingituna enam selliseid peresid, kus lapsed on suhteliselt vanemad ning vähem nooremate lastega peresid. Sellest lähtuvalt võib üldises mastaabis jälgida stabiilset sihtgrupi vähenemist viimase 10 aasta jooksul (joonis 2).

Eesti Statistikaameti andmetel on 2003. aasta seisuga Eestis 4-19 aastaseid lapsi ca 281 tuhat ning viimase 10 aasta selge langustendents viitab sihtgrupi ilmselgele vähenemisele ka lähitulevikus.

Joonis 2 Sihtgrupi suurus: 4-19 aastaste laste hulk 1990-2003, (tuhat last, osakaal kogu elanikkonnast)

Allikas: Eesti Statistikaamet

See võib ühelt poolt tähendada teatud „nõudluse“ kahanemist huvikoolituse vallas. Teisest küljest võib seda mõnevõrra kompenseerida sihtgrupi laiendamisega noorukitele, mida toetab ka arenenud maades esilolev paradigma noorte „lapsepõlve“ pikendamisest.

Omnibussküsitluse andmetel on 44% Eesti 15-74 aastaste elanike peredes 4-19 aastaseid lapsi ja noorukeid. Käesolev uuring keskendubki järgnevalt sihtgrupina vaid neile 44%le 15-74 aastastest Eesti elanikest, kelle peres leidub mõni 4-19 aastane laps. Omnibussküsitluse ning lisavalimi peale kokku oli sääraseid respondente 746. Sealhulgas on Omnibussküsitlusest 15-19 aastaseid noori ning lisavalimist 18-19 aastaseid noori, kes ise andsid hinnangu oma

osalemise kohta huvihariduses, kokku 110. Ülejäänud 625 vastaja puhul on tegemist kas huvihariduse sihtgrupiks olevate laste vanemate või muude pereliikmete hinnangutega.

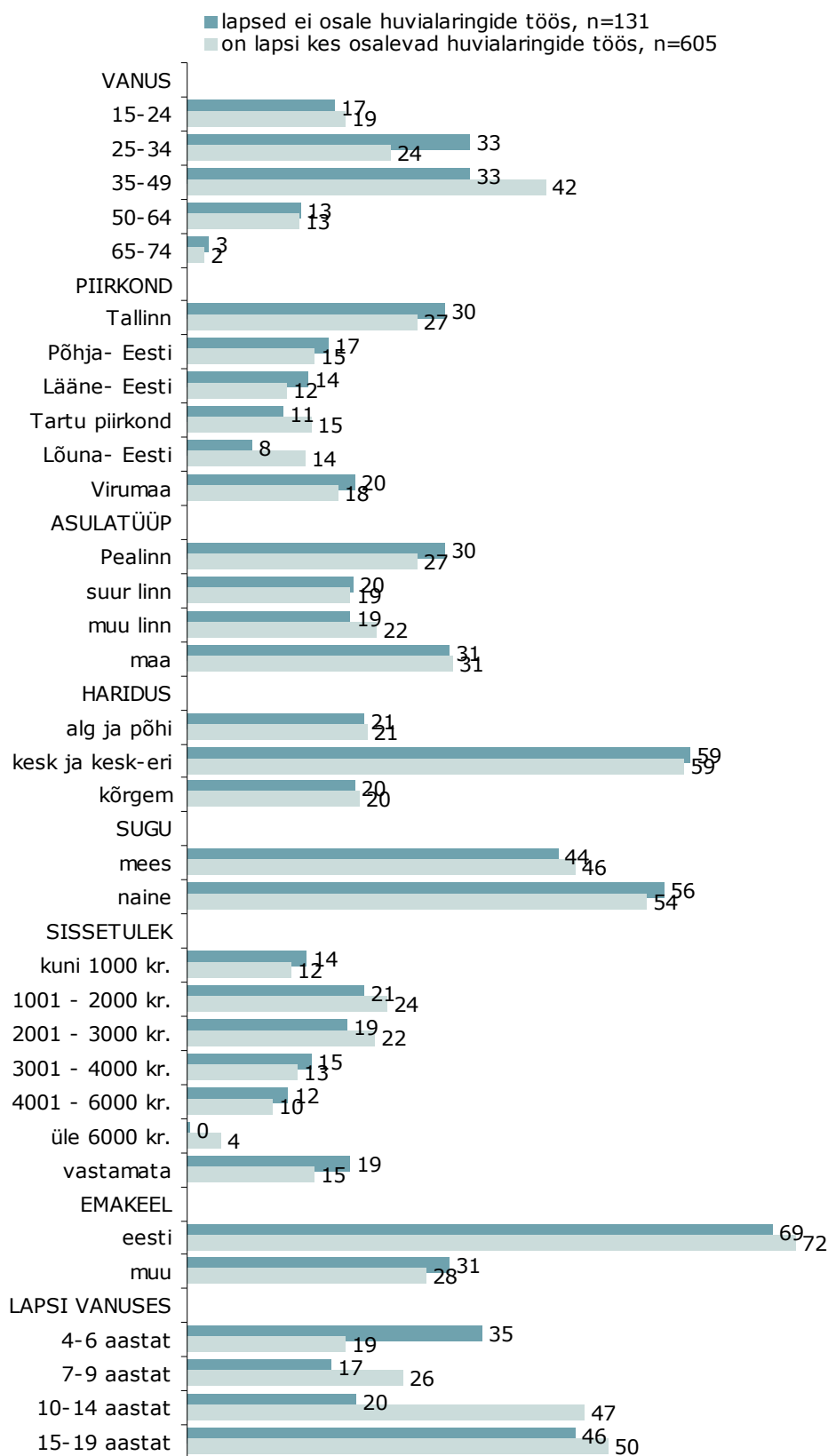
1.1.2 Huvialahariduses osalemine ja selle potentsiaal

Laste ja noorukite osalemine huvitegevuses on sihtgrupi hulgas laialt levinud: 82% elanikest, kelle peres leidis 4-19 aastaseid lapsi, väitis, et mõni pere lastest osaleb täiskasvanu(te) juhendamisel toimuva huvialaringi töös. Seega on sihtgrupi hulgas 18% selliseid, kelle peres on küll sobivas vanuses lapsi, kuid kellest ükski ei osale ühegi huvialaringi töös. Joonisel 3 on võrreldud sobivas vanuses lapsi omavate elanike profiile sõltuvalt sellest, kas vastaja peres leidis mõni huviringide töös osalev laps või mitte.

Jooniselt näeme, et kõige suuremad erinevused huvihariduses osalejate ning mitte osalejate profiilides tekivad peres olnud laste vanusest lähtuvalt: oluliselt suurem on huvihariduses osalevate lastega vastanute puhul suhteliselt vanemate laste proportsioon ning vastupidi. Seega võib öelda, et huvihariduses osalejaid on koolieelikute seas oluliselt vähem kui koolilaste seas.

Ilmnevad väiksed erinevused ka vastanute vanuse lõikes, kuid arvestades, et nooremad lapsed on sagedamini just noorematel vanematel võib eeldada, et viimased on samuti tingitud just laste ealisest erinevusest.

Joonis 3 Huvihariduses osalevate ning mitteosalevate lastega vastanute profiilid, %

Huviringides osalemise eelduseks on esmalt huviringide olemasolu ja/või teadlikkus viimastest. Huvihariduse maastikul praegu olemasolevate võimaluste, nende kasutamise ning kasvupotentsiaali/puuduste kaardistamiseks andsime vastajale ette nimekirja erinevatest võimalikest huvihariduse ringidest ning palusime märkida, millistes nendest:

- on vastaja kodukandi lastel ja noortel võimalik täiskasvanute juhendamisel tegeleda;
- vastaja ise või tema pere 4-19 aastased lapsed osalevad;
- vastaja pere 4-19 aastased lapsed võimaluse korral sooviksid osaleda;
- vastaja on ise tegelenud või tegeleb.

Tulemused on toodud joonisel 4. Selgub, et kõige enam **võimalusi** on vastanute hinnangul sportimiseks: sportimisvõimaluste olemasolu oma kodukandi lastel ja noortel on märkinud 85% vastanutest. Järgnevad suhteliselt stabiilsete vahedega muusika, laul (76%), tants (67%), kunst ja käsitöö (63%) jne.

Joonis 4 Erinevad huvitegevuse võimalused ning nende kasutamine sihtgrupi hinnangul, % vastanutest, kelle peres leidub lapsi vanuses 4-19 aastat

	on võimalik tegeleda	lapsed osalevad	võimalusel sooviks osaleda	on ise tegelenud
Sport	85	53	16	53
Muusika, laul	77	30	10	25
Tants	69	23	12	22
Kunst ja käsitöö	63	18	9	21
Arvutiõpe	58	17	19	12
Võõrkeeled	42	9	18	11
Näitlemine	41	4	7	9
Loodus	27	2	6	7
Tehnika	26	3	12	12
Muu huviala	3	4	4	5
Mitte ühegagi	2	14	9	9
Ei oska öelda	2	0	13	1

Huvialaringide tegevuses on sagedamini kaasatud tütarlapsed. Võrreldes vastanuid, kelle peres olid ainult tüdrukud (20% valmist) nendega, kus oli

ainult poisse (21%), selgus, et poistega perede puhul on sagedasem mitte ühegi huvialaga tegelemine – (20% vs 9% vastanuist, kelle peres leidis ainult tüdrukuid). Samuti eristuvad poiste – tüdrukute tulemused ringide lõikes – vastanud, kelle peres oli ainult poisslapse tegeldi 63% juhtudest spordiga (ainult tüdrukutega peredes 43%). Tüdrukud tegelevad aga sagedamini muusika, lauluga (41% vs 21% ainult poistega peredes), tantsuga (33% vs 6%), kunsti ja käsitööga (21% vs 6%).

Olulisematest erinevustest ilmnes veel muukeelsete vastanute puhul sagedasem võõrkeelte õppimine (18% vs 5% eestlastel), teisalt aga harvem kunsti ja käsitööga (12% vs 20% eestlastel) ja muusika, lauluga (26% vs 32%) tegelemine.

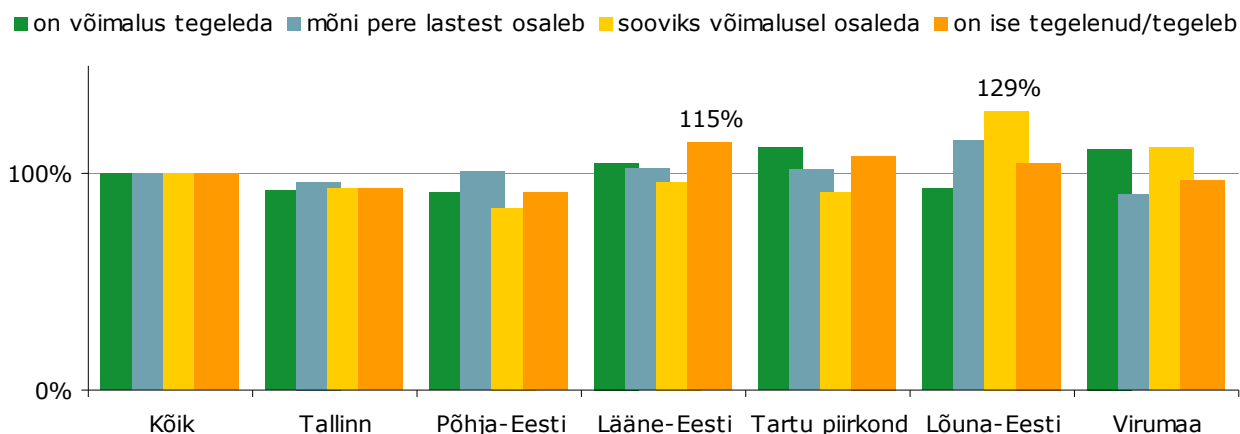
Vaadates vastaja pere 4-19 aastaste laste **osalemist ringides**, võime täheldada spordiga tegelejate olulist ülekaalu võrreldes muude tegevustega.

16% sooviks võimalusel veelgi spordiga tegeleda. See jääb vaid napilt alla arvuti ja võõrkeelega tegelejate soovijate hulgale (vastavalt 19% ja 18%). Soov võimaluse korral spordiga tegelda on oluliselt suurem muidu üldiselt harvem erinevates ringides kaasatud koolieelikute puhul – vastanuist, kelle peres oli lapsi vanuses 4-6, sooviks oma lapsi spordiringides näha 23%.

Sarnaselt võib sportimise suuremat ülekaalu täheldada ka nende huvitegevuste hulgas, millega vastajad ise, so põhiosas vanemad, on tegelenud või tegelevad.

Selgitamaks, millised on võrreldes Eesti keskmisega eri piirkondade laste ja noorukite võimalused, osalemine, osalemissoov ja noorukite ning nende vanemate endi osalemise tase huvitegevuses, kasutame iga vastava näitaja summeeritud taseme erinevusi keskmisest.

Joonis 5 Huviringide kättesaadavus, kasutamine ning potentsiaal piirkonniti (erinevus protsentides vastavast Eesti summeeritud tasemest, keskmine tase=100%)

Nii näiteks on joonisel 5 keskmiselt kokku mainitud huvikoolituse/ringide hulk võrdsustatud võrdlusvõimaluse saamiseks 100%-ga. Iga piirkonna puhul saab jälgida vastava näitaja erinevusi Eesti keskmisest tasemest ning piirkondade endi vahel.

Kõige suuremad käärid väheste pakutavate võimaluste ning suure osalemissoovi vahel on Lõuna-Eestis.

Pisut erisugune on olukord Virumaa piirkonnas, kus on üle keskmise kõrgel tasemel nii pakutavate huvitegevuste võimaluste hulk ning samuti kõrge soov võimalusel täiendavalt erinevate huviringide töös osaleda.

Virumaa piirkonna keskmisest suurem võimaluste hulk tuleneb keskmisest sagedasema võõrkeelte (+13% võrreldes keskmisega), arvutiõppe (+12%) ning muusika ja lauluga (+12%) tegutsemiste võimalustest piirkonnas. Kuivõrd nimetatud ringid on aga keskmisest kõrgemate tasudega (vt joonis 10), on mõistatav viimaste madalam reaalne kasutamine.

Suhteliselt kõrgema ringide „puudujäägiga“ **Lõuna-Eesti** piirkonnas võib valdkondade tasandile laskudes märgata teiste piirkondadega võrreldes oluliselt suuremat nõudlust arvutiõppe järele (+15% võrreldes keskmise 19%-ga). Samuti soovitakse Lõuna-Eestis võimaluse korral keskmisest enam osaleda tehnik alaste ringide töös (+10% võrreldes keskmise 12%-ga).

Lisaks suhteliselt kõrgele nõudlusele uute võimaluste osas on Lõuna-Eesti piirkonnas ka keskmisest enam märgitud erinevate võimaluste reaalset kasutamist. Teemade tasandil võib siin eristada pisut suuremat laste kunsti ning käsitööga tegelemist (+11% võrreldes keskmise 18%-ga).

Suuri erinevusi Lõuna-Eesti tulemustes võrreldes teiste piirkondadega mõjutab osalt kindlasti ka mõnevõrra kõrgem keskmine laste arv piirkonnas. Sellest lähtuvalt on mõistatav ka sealse piirkonna pere laste sagedasem osalemine huviringides. Samuti võib kõrgem laste arv väljenduda ka nõudlikumas ja/või kriitilisemas suhtumises huvihariduse võimaluste osas. Ka üldkogumis tervikuna st kogu Eesti elanikkonna lõikes on Lõuna-Eesti piirkond kõige suurema keskmise laste arvuga piirkond (tabel 4 b) (kuigi mitte nii ülekaalukalt nagu valimis). Seega

Tabel 4 a. Keskmise laste arv sihtgrupis piirkonniti (sihtgrupp = vastanud, kelle peres leidub lapsi vanuses 4-19)

		KÕIK	Piirkond					
			Tallinn	Põhja-Eesti	Lääne-Eesti	Tartu piirkond	Lõuna-Eesti	Virumaa
laste arv kokku		1,31	1,16	1,21	1,37	1,27	1,79	1,27
	arv	746	207	114	93	104	94	133

Peres leidub lapsi

Tabel 4 b. Keskmise laste arv alla 18 aastaste lastega leibkondades piirkonniti, (2000. a. rahvaloenduse andmed)

	KÕIK	Piirkond					
		Tallinn	Põhja-Eesti	Lääne-Eesti	Tartu piirkond	Lõuna-Eesti	Virumaa
Lapsi keskmiselt	1,57	1,39	1,66	1,71	1,64	1,76	1,48
Lapsi kokku	310 055	78 242	50 491	41 269	43 495	41 307	55 251

1.2 Huvialahariduse saamist takistavad tegurid

Lisaks huvihariduse saamise võimaluste puudumisele (või mitte teadvustamisele), mida käsitlesime eelmises punktis, uurisime ka täpsemalt, millised on huvihariduse saamist takistavad asjaolud sihtgrupi hinnangul. Vastajail paluti takistavaid faktoreid nimetada vabas vormis. Saadud tulemusi analüüsiti ning kodeeriti lähtuvalt korduma hakanud ühistest teemadest. Kodeeritud tulemused on toodud [joonisel 6](#).

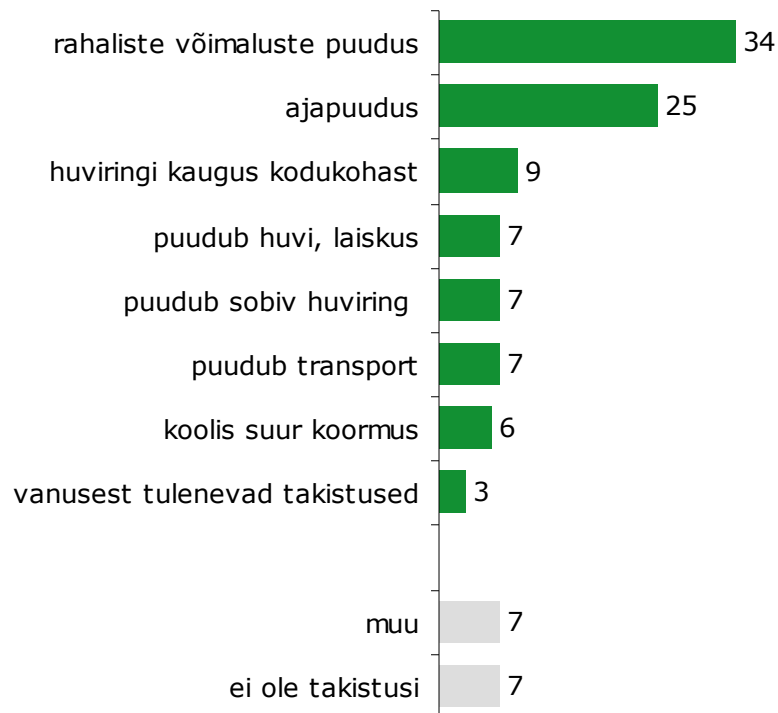
Selgub, et kaks ülekaalukalt enimmimetatud takistavat faktorit huvihariduse saamisel on raha (nimetas vastuses 34% vastanutest) ning ajapuudus (25%). Ajapuudusele lisaks nimetas 6% vastanutest suurt koormust koolis, mis on samuti osalt seotud ajaressursi kasutamisega.

Kolmanda suurema teemana võib eristada asukohast tingitud takistusi: 9% leidis, et nende puhul on takistavaks ka huviringi kaugus kodukohast ja 7% transpordivõimaluste puudulikkust ([joonis 6](#)).

Motivatsioonipuudust nimetas 7% vastanutest.

Vaid 7% sihtrühmast (vastanutest, kelle peres leidub 4-19 aastasi lapsi) leidis, et huvihariduse saamisel ei ole nende jaoks mingeid takistusi. Seega oli 93% sihtgrupist välja tuua vähemalt üks põhjus, mis takistab laste osalemist huvialategevuses.

Joonis 6 Takistused huvialaringides, huvikoolides osalemisel, %, n=736
(peres leidub lapsi vanuses 4-19)

Rahaliste võimaluste puudulikkust on takistava faktorina keskmisest (34%) sagedamini välja toonud:

- Naised võrreldes meestega (42% vs 25%);
- Lääne-Eesti piirkonna (+12%) lastega perede elanikud;
- Paljulapseliste perede liikmed. Vastajatest, kelle peres on lapsi 3 või rohkem, on nimetanud rahapuudust takistava faktorina 43%;
- Ainult tütarlastega pered võrreldes ainult poisslastega peredega (40% vs 29%).

Harvem on rahapuudust mainitud aga:

- Põhja-Eesti piirkonnas (-18%);
- Maapiirkondades võrreldes suuremate linnadega (28% maal vs 40% suuremates linnades ja pealinnas);
- Vastanud, kelle pere lapsed ei osale huvialahariduses (-15%).

Ajapuudus kerkib takistusena esile sagedamini vanemate lastega peredes (4-6 aastaste lastega peredes 16% vs 30% 15-19 aastaste lastega peredes). Pisut

vähem aga selliste vastajate hinnangul, kelle peres on küll vastavas vanuses lapsi, kuid kes ei osale huvialaringide töös.

Lisaks nimetatakse Lääne-Eestis sagedamini transpordi puudulikkust (+12%), maapiirkondades huvialaringide kaugust kodukohast (+8% võrreldes keskmisega) ning transpordipuudust (+11%).

Vastanud, kelle pere lapsed ei osale huvialaringide töös, nimetasid oluliselt sagedamini vanusest tingitud takistusi (13%). Siinjuures valdavalt tegemist laste liialt nooreks pidamisega.

1.2.1 Huvialahariduseks kuluvad summad

Raha- ning ajapuuduse nimetamine huviharidust takistavate põhjuste seas kõige sagedasemana ei ole üllatuslik. Tegemist on ressurssidega, mida tajutakse olulisena väga paljude eluvaldkondade puhul.

Raha, kui oodatavalt olulisima takistuse täpsemaks mõõtmiseks palusime vastanutel anda ka detailsemat infot huvihariduse peale kulutatavate summade suuruse ja sobivuse kohta.

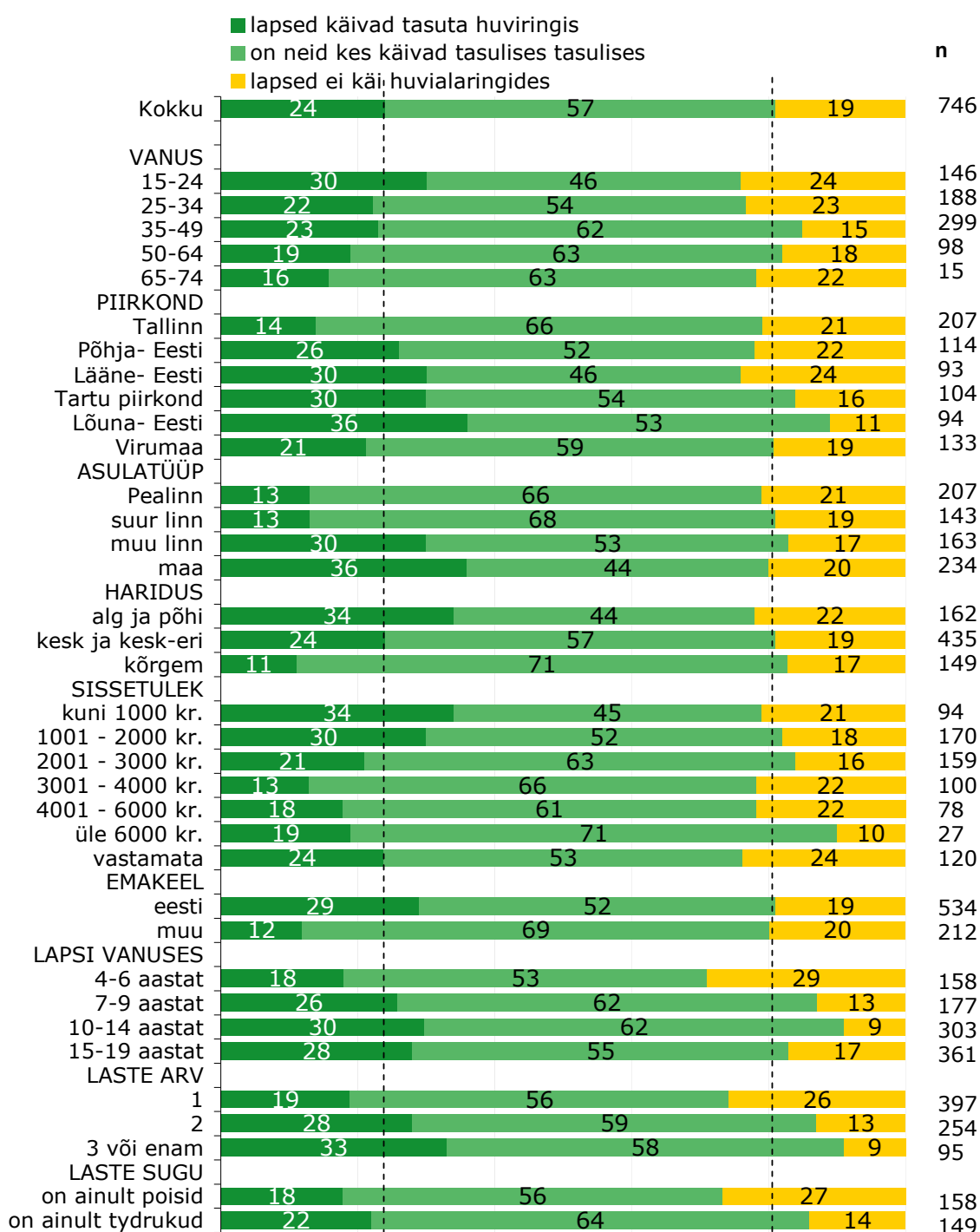
Kui mingis huvialategevuses osales 78% peredes vähemalt üks laps vanuses 4-19 aastat, siis tasuliste huvialaringide töös osalevaid lapsi oli 58% peredes. Seega on huvialaringide töös osalevast sihtgrupist ca veerandi jagu selliseid, kes ei käi tasulises huvialaringis.

Joonisel 7 on toodud tasulistes ja tasuta huvialaringides käimise osakaal erinevates elanike gruppides. Selgub, et kõige suuremad erinevused tasuta ja tasulistes ringides käijate vahel on sõltuvalt asulatüübist. Nii võib sisuliselt tõmmata selge piiri suurte linnade (sh pealinn) ning väikelinnade, maapiirkondade vahele – kui väiksemates asulates ja maal on kõikidest sobivas vanuses lastest võimalus tasuta huvitegevusega tegelda vähemalt kolmandikus peredes, siis suuremates linnades on selliseid võimalusi poole vähem.

Oluline erinevus tasuta huvihariduse saamises esineb sõltuvalt vastanute emakeelest. Nii saab eestlaste peredest tasuta huviharidust 29%, muukeelsete puhul on vastav hulk 12%. Selline erinevus võib tuleneda samuti asulatüübi mõjutusest, kuna venekeelsed pered elavad oluliselt vähem maal ja sagedamini suurtes linnades.

Pisut enam on huviharidusega tasuta tegelejaid ka peredes, kus on enam lapsi.

Joonis 7 Tasulistes ning tasuta huviringides käimine erinevate taustatunnuste lõikes, %, (on lapsi vanuses 4-19)

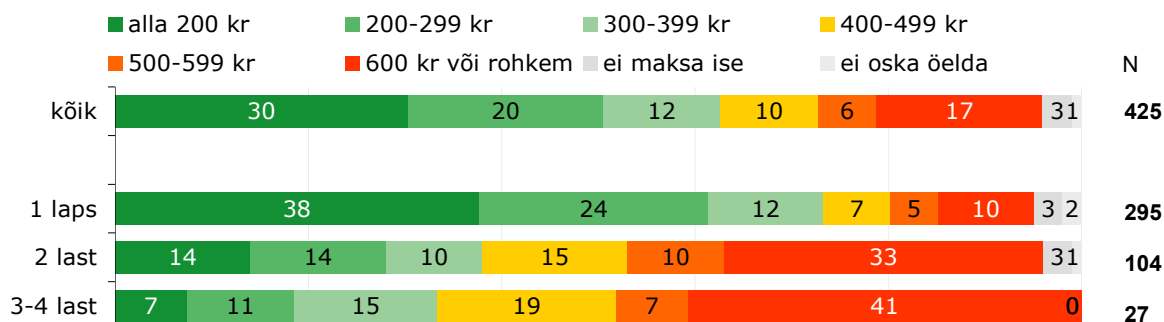

Vastanutel, kelle lastest mõni käis tasulises huvialaringis, küsiti ka peres huviharidusele kokku kuluva summa suurus. Kuna huviharidusele kuluva summa suurus oleneb ka otseselt tasulises huvialaringis osalevate laste arvust, on oluline seda arvestada ka analüüsi juures. Joonisel 8 ongi toodud vastanute

peredes huvialakoolitusele tehtavad kulutused sõltuvalt tasulises koolituses osalevate laste arvust.

Kui võtta arvesse vaid ühe lapse kohta tehtavad kulutused, siis jääb 74% puhul kulutused ühes kuus 400 krooni piiresse.

Joonis 8 Huvialakoolitusele kuluv summa peredes sõltuvalt tasulises koolituses osalevate laste arvust, %, (on lapsi, kes osalevad tasulises huvialakoolituses)

Piirkondadest eristub teistest selgelt suuremate kulutustega Tallinn, kus 30% vastanute peredes kulub laste huvihariduse peale üle 600 krooni kuus (keskmise 17%).

Tallinna keskmisest madalam laste arv peres (mis otseselt mõjutab peres huvitegevusele kokku kulutatava summa suurust) tõstab aga tegelikult tehtavat kulutust ühe lapse kohta võrreldes teiste piirkondadega pisut veelgi. Teiste piirkondade puhul on makstavate tasude jaotus suhteliselt ühtlane. Sarnane muster, kus teistest ilmselt eristub vaid pealinn, kehtib ka asula suuruse lõikes.

Teistest taustatunnustest erineb huvihariduse eest makstava tasu suurus oluliselt vastanute emakeele ning peres leiduvate laste soost lähtuvalt.

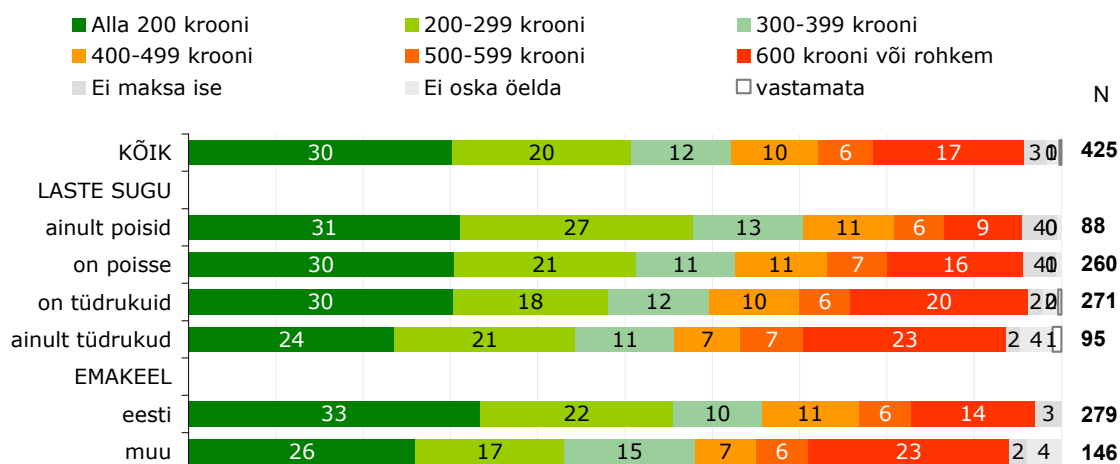
Kui eelmise lõigu juures eristusid muulased eestlastest oluliselt väiksema tasuta huviharidust saavate vastanute osakaaluga, võib lisaks sellele ka tasude suuruse juures märgata muukeelsete perede puhul kõrgemaid väljaminekuid (joonis 9). Sarnaselt eelmise teemaga, on ka siin emakeelest tingitud erinevuste lähtekohaks muulaste madal osakaal maa- ning väiksemate linnade elanike seas.

Seega saab muukeelsete perede suuremaid väljaminekuid huviharidusele põhjendada ilmselt nende oluliselt suurema osakaaluga pealinnas (kus tasud on märgatavalt kõrgemad), teiselt poolt aga mõnevõrra sagedasema osalemisega kõige kõrgemate tasudega võõrkeelte õppes (18% võrreldes eestlaste 5%-ga).

Sarnaselt on just ringide sisu erinevusega (ning nende eest nõutavate pisut erinevate tasudega) seletatavad ka erinevused mis tekivad sõltuvalt peres

olevate laste soost. Tasusid mõõtes selgub, et tütarlapsed peredes suurendavad huviharidusele kulutatavat summat (joonis 9). Selline tendents on aga mõisteta kui arvestada tüdrukute suuremat osalemist pisut kõrgemate tasudega ringides (võõrkeeled, kunst ja käsitöö, muusika ja laul vt joonis10).

Joonis 9. Huvialakoolitusele kuluv summa peredes sõltuvalt laste soost ning vastaja emakeelest, %, (on lapsi, kes osalevad tasulises huvialakoolituses)

Ringide lõikes on kõige kõrgemaid tasusid märkinud need, kes õpivad võõrkeeli. Üldnimetatud andmed tasude kohta kaaluti selliseks, et need väljendaksid keskmiselt ühe lapse kohta tehtavaid kulutusi.

Joonis 10. Huvialakoolitusele kuluv summa ühe lapse kohta sõltuvalt huviringi tüübist, kaalutud keskmine summa kroonides, (on lapsi, kes osalevad tasulises huvialakoolituses)

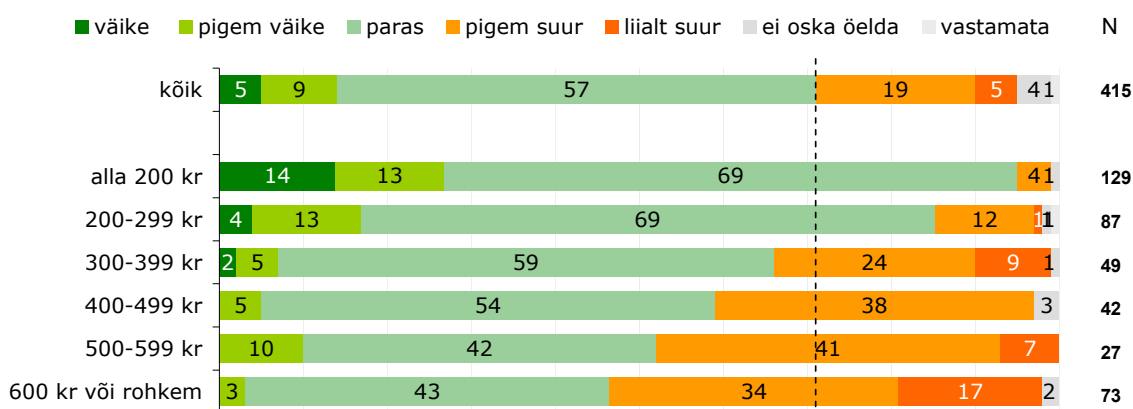
Võrreldes tulemusi ringide lõikes, selgub, et ülekaalukalt kõige enam maksavad ühe lapse kohta raha need pered, kus mõni laps käib võõrkeeli õppimas. Samuti eristuvad selgelt kõrgema tasuga arvutiringid (joonis 10).

Tasude sobivus

Tasulise huviharidusega kokku puutunud vastanutel paluti hinnata ka huvihariduse eest makstavate summade sobivust enda jaoks. Selgub, et üldiselt peetakse huvihariduse eest makstavaid summasid parajateks. Huvihariduse eest makstavat tasu pidas suurteks ligi veerand vastanutest (joonis 11). Tasusid väikeseks pidanud vastajaid oli aga 10% võrra vähem – 14%.

Mõistetavalt hindavad tasusid liiga suurteks sagedamini need vastajad, kelle peres kulub suhteliselt suurem summa huvihariduse peale, väikesteks aga need, kes kulutavad huviharidusele vähem.

Joonis 11 Hinnang peres huvikoolituse eest makstava summa sobivusele üldiselt ning sõltuvalt makstavast summast. %, n=417
(lapsed osalevad tasulises huviringis)

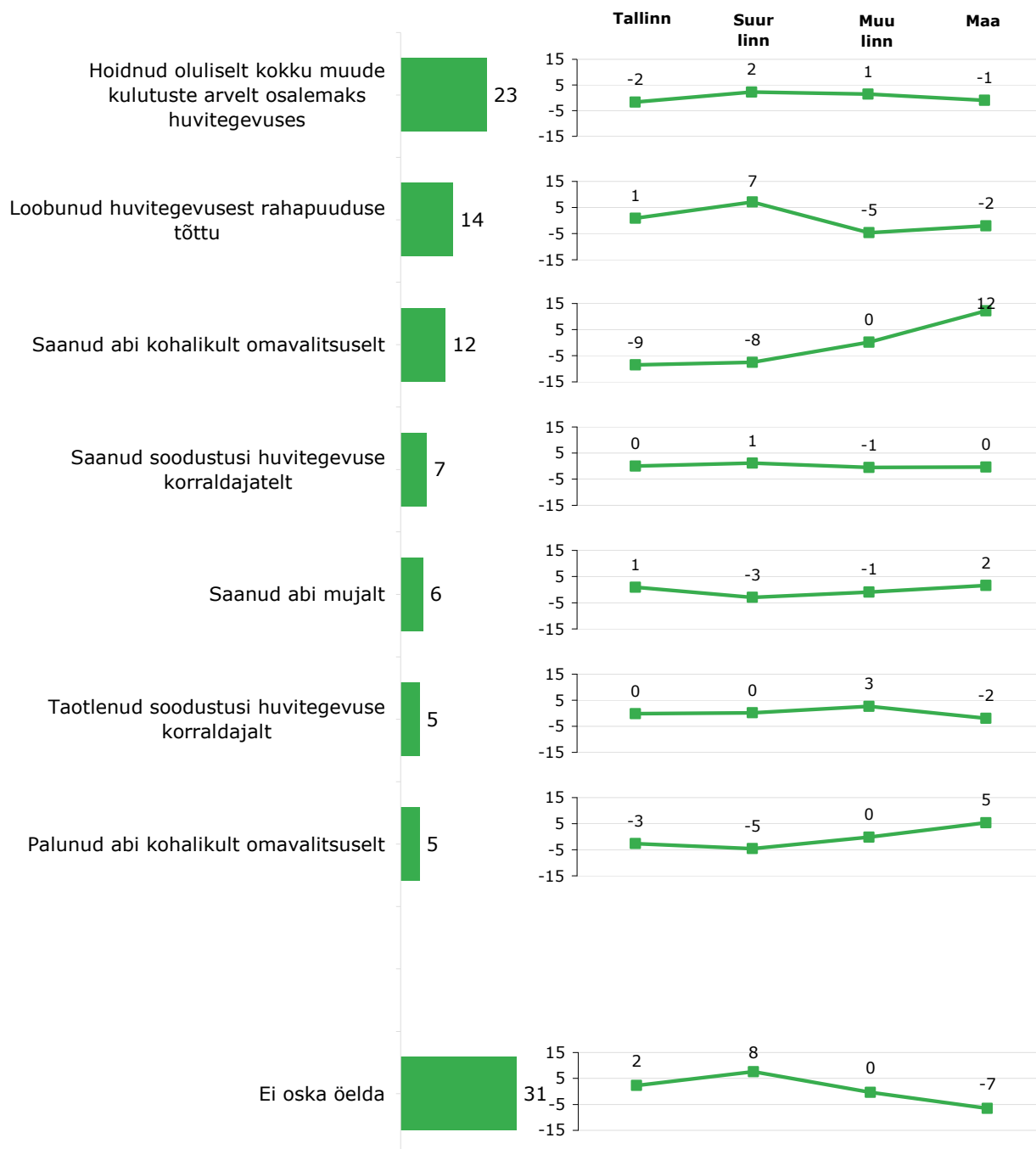

Pisut sagedamini peavad ka noored vanuses 15-19 ise võrreldes vanematega huvihariduse eest makstavaid tasusid pigem või liiga väikesteks (25% noortest võrreldes 12% vanemate puhul).

Huvihariduse võimaluste loomisel on oluline, et see oleks taskukohane võimalikult suurele osale lastest. Palusime isikutel, kelle peres leidis huviringide töös osalevaid lapsi, märkida, milliseid viise nad on kasutanud vahendite leidmiseks võimaldamaks oma lastele huviringide töös osalemist.

Kõige enam, 23% vastanuist, kelle peres oli huviringis osalevaid lapsi, väitis, et nad on huvitegevuses osalemiseks hoidnud oluliselt kokku muude kulutuste arvelt (joonis 12). Rahapuudusel huvitegevusest loobumist tõi esile 14%. Kohalike omavalitsustelt on toetust saanud aga 12%.

Joonis 12 Erinevate soodustuste taotlemine/saamine huvitegevuseks ning erinevused asulatüübiti, keskmine % ja kõrval muutus viimasest asulatüüpides, n=573, (lapsed osalevad huviringis)

Ka siin peegelduvad maapiirkondades ning väiksemates asulates ilmnenu suuremad tasuta huvitegevusega tegelemise võimalused. Just omavalitsuselt saadavate soodustuste osas tekivad suurimad erinevused asulatüüpide lõikes: kui pealinnas on omavalitsuselt toetust saanud 3%, siis maapiirkonnas on selliseid peresid tervelt 24% (joonis 12). Paralleelselt sellega on väiksemates

linnades ning maal suuremate asulatega võrreldes ka mõnevõrra vähem neid, kes on huvitegevusest rahapuuduse tõttu loobuma pidanud. Arvestades, et tegelikkuses ei saa pealinna huvialakoolide puhul kohalikult omavalitsuselt saadavaid toetusi pidada väiksemateks (Huvikeskuste Juhtide Kogu hinnangul) on probleemiks pigem toetuste saamise mitteteadvustamine. Olukorras, kus omavalitsuste toetused liiguvad otse huvikoolide eelarvetesse mitte lapsevanematele makstavas toetuses, jääb omavalitsuse panus märkamatuks ning vanemad ei taju huvikoolituse tegelikku maksumust. Sellisest kogu rahalise koormuse endi õlgadel tajumisest tingituna võivad kergemini tekkida ka otsused huvikoolitusest loobumise kasuks majanduslikel põhjustel.

Huviharidusest loobunuid on oluliselt sagedamini kõige madalama sissetulekuga (kuni 1000 krooni elaniku kohta) vastanute hulgas (32% võrreldes keskmise 14%-ga).

2 Huvialahariduse roll

Huvihariduse reaalne kasutamine ning sellest tulenevad hüved ühiskonnale ei sõltu ainuüksi võimaluste olemasolust. Teine oluline külg on suhtumine huvitegevusse üldiselt, selle vajaduse tunnetamine, see, millisena olemasolevaid võimalusi nähakse ning kuivõrd need vastavad sihtgrupi ootustele.

2.1 Huvihariduse väärtustamine

Valikukriteeriumid

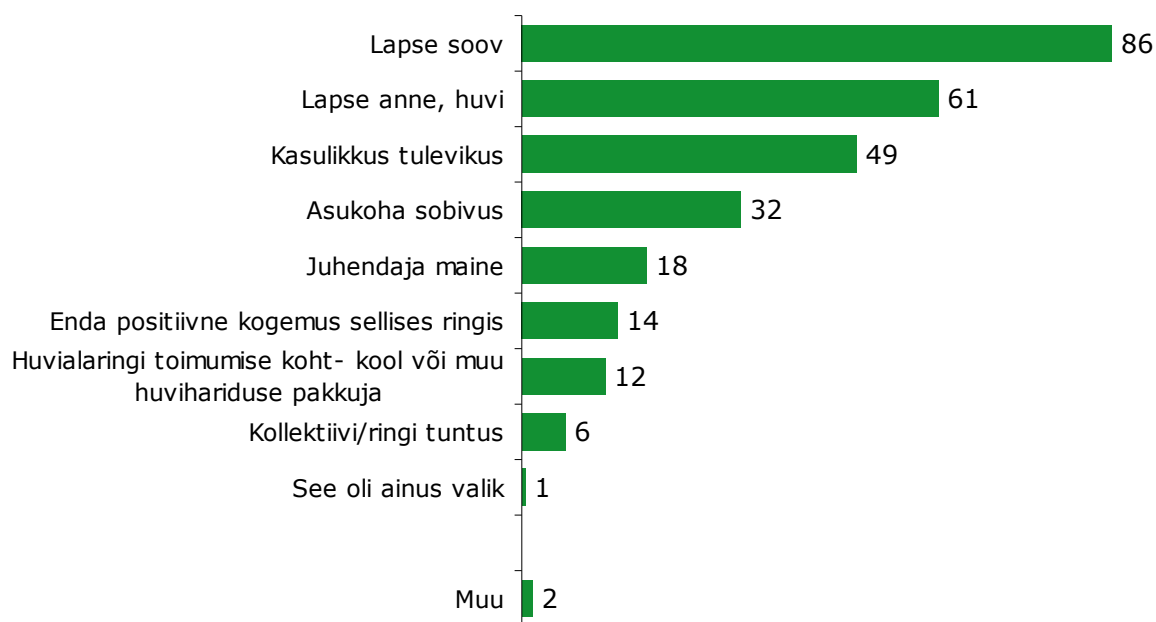
Selgitamaks, mida sihtgrupp huvihariduse juures väärtustab, mis on huviharidust andvate asutuste puhul kõige atraktiivsemad mõjurid, palusime vastanutel märkida ette antud nimekirjast need tegurid, mille alusel valiti (või valitaks) lapse huvialaring.

Esiplaanil on huvialaringi valikukriteeriumides ülekaalukalt laste enese poolne initsiatiiv. Nii on lapse soovi huvialaringi valiku aluste hulgas maininud 86% elanikest, kelle peres leidub 4-19 aastasi lapsi; lapse annet või huvi 61% (joonis 13). Laste initsiatiivile sekundeerib 49% vastanute poolt mainituna valitava ringi kasulikkus tulevikus. Seega nähakse huvialaharidust tihti ka praktilise väärtusena. Tähtsuset kolmanda teemana kerkib 32% vastanute hinnangul esile puht-olmeline huviringi asukoha sobivus.

Vähemolulised on huviringi valikul aga huviringi maine komponendid: juhendaja maine (18%) ja huviringi tuntus (6%). Samuti enese positiivne kogemus mingi ringi puhul ning küsimus sellest, kas ringi töö toimub igapäevase tavakooli ruumides või eraldi huvikoolis.

Kuna uuringusse olid kaasatud ka 15-19 aastased noored ise, saime tulemusi vaadelda lähtuvalt sellest, kas vastaja oli ise noor või oli tegemist vanematega. Selgub, et huvialaringi valiku puhul ei erine oluliselt uuringus kaasatud laste ning vanemate poolt nimetatud valikukriteeriumid. Arvestades, et kokkuvõttes on olulisimateks kriteeriumideks laste huvid ja soovid, ei ole ka erinevuste puudumine kuigi üllatuslik.

Joonis 13 Mille alusel valitakse lapse huvialaring, % N=736 (peres leidub lapsi vanuses 4-19)

Lapse soovi arvestatakse enam:

- Lõuna-Eestis (+6% võrreldes keskmisega);
- Nende poolt, kelle peres leidub tasulistes huviringides osalevaid lapsi (+4%);

Lapse annet ja huvi arvestatakse keskmisest (61%) enam:

- eestlaste hulgas võrreldes muulastega (63% vs 56%);
- Väiksemates linnades (+12%);
- Ainult tütarlastega peredes võrreldes ainult poisslastega peredega (68% vs 56%).

Keskmisest vähem arvestatakse lapse ande ja huvidega maapiirkondades (55%), samuti kõige madalama sissetulekuga vastanute hulgas (49%).

Huvitegevuse kasulikkust tulevikus arvestatakse keskmisest (49%) enam:

- Kõige madalama sissetulekuga vastanud (kuus kuni 1000 krooni pere liikme kohta teenivatest 65%);
- Muulasete seas võrreldes eestlastega (64% vs 43%);

- Suurtes linnades (va Tallinn): +9%;
- Lõuna-Eesti piirkonnas (+16%),

Vähem aga Tartu piirkonnas (-15%).

Asukoha sobivust arvestati enam:

- Vastajate hulgas, kelle peres oli lapsi vanuses 7-9 (+15%);
- Eestlaste hulgas võrreldes muulastega (36% vs 23%);
- Maapiirkondades võrreldes pealinnaga (37% vs 28%);
- Vastanute seas, kelle peres leidis ainult poisse (32% võrreldes 23% peredes, kus leidis ainult tüdrukuid).

Juhendaja mainet on sagedamini nimetanud:

- vastajad, kelle peres on küll sobivas vanuses lapsi, kuid kellest keegi ei osale, ega soovigi osaleda ühegi ringi tegevuses (+13%);
- eestlased võrreldes muulastega (24% vs 16%)

Muude huviringi valiku juures oluliste kriteeriumide puhul ilmneb kõige enam olulisi erinevusi vastanute arvamustes emakeelest lähtuvalt. Nii mainivad muu emakeelega vastanud eestlastega võrreldes sagedamini ka juhendaja mainet (24% vs 16% eestlaste puhul) ja kollektiivi-ringi tuntust (14% vs 4% eestlaste puhul).

Väärtused

Ootuslikult on sarnaselt huvikooli valiku lähtekohtadega ka huvialahariduse juures kõige enam väärtustatud tegurite puhul lähtekohaks laps. Vastanutel paluti ette antud nimekirjast tähtsuse järjekorras valida viis tegurit, mida nad huvialahariduse andmise juures kõige enam väärtustavad (joonis 14). Viie olulisema hulgas nimetati kõige enam lapse rahulolu – 75% vastanutest. Kui üldine sageduse pingerida esimesest viimaseni kujunes välja suhteliselt stabiilsete vahedega, siis vaadates tähtsuselt esimesi ning teisi valikuid, joonistusid välja selgemad erinevused.

Kolmandik vastanuist peab olulisimaks teguriks lapse silmaringi avardamist, teist sama palju lapse rahulolu. Millegi praktilise, kasuliku õppimist on tähtsaima tegurina märkinud juba poole vähem – 14% vastanutest. Seega

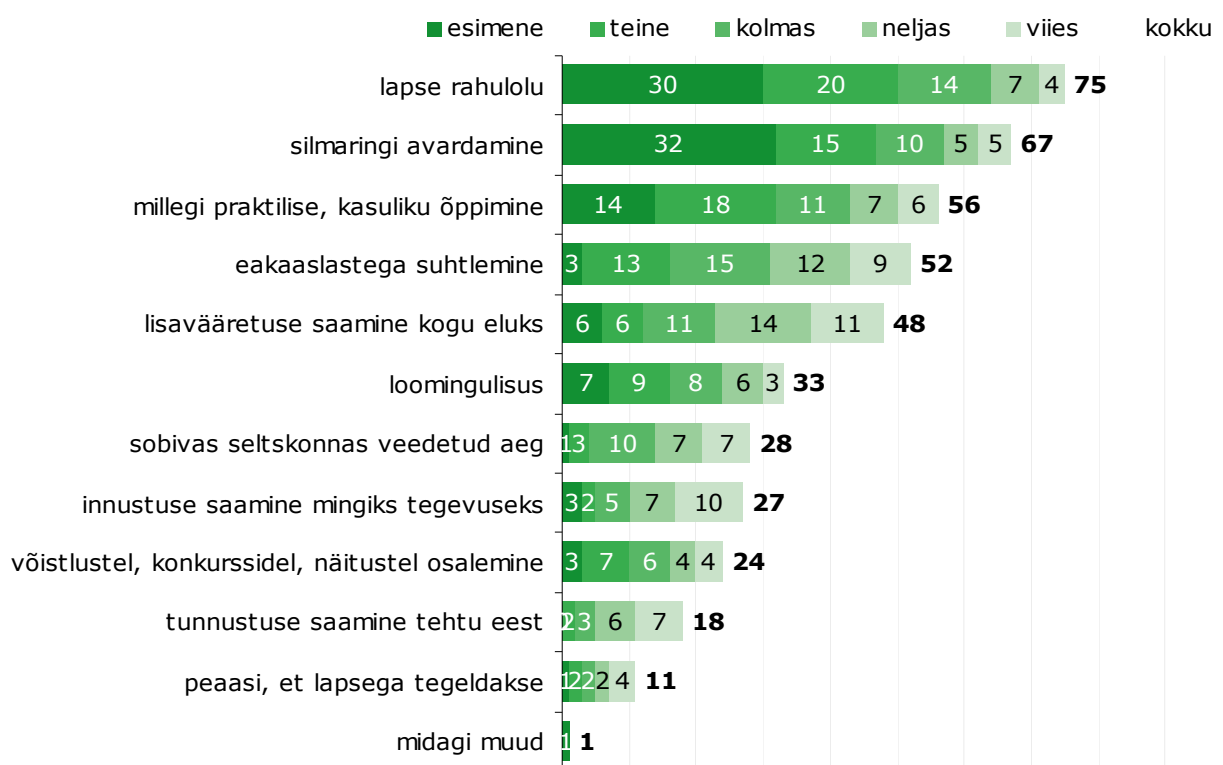
joonistub kahe põhiväärtusena välja ühelt poolt teatud hariduslik element – silmaringi avardamine, millegi praktilise, kasuliku õppimine; teisalt aga lapse rahulolu.

Esimeste tegurite hulgas on sagedasti nimetatud ka loomingulisust (7% vastanute esimene valik) ning teatud lisaväärtuse saamist kogu eluks (mis jällegi viitab osalt teatud praktilisele küljele).

Viis vastanud tõi esile ka muid tegureid. Mainiti:

et läbiksid koolikatsed väga hästi
füüsiline koormus
lapse harmooniline areng
muu huviala
tervis
tervis

Joonis 14 Väärtuselised tegurid lapse huvihariduse juures %, (peres leidub lapsi vanuses 4-19)

Lapse rahulolu on tähtsate tegurite seas keskmisest (75%) sagedamini välja toonud:

- Lõuna-Eesti elanikud (+9%)

- Vastanud, kelle pere lapsed osalevad huvialaringides (78% võrreldes 69% vastanutest, kelle peres oli küll sobivas vanuses lapsi, kuid kes ei osale huviringide töös);
- Eesti emakeelega vastanud võrreldes muulastega (78% vs 72%).

Vähem aga:

- Põhja-Eesti elanikud (-15%);
- Valimisse sattunud 15-19 aastased noored ise võrreldes lapsevanematega (69% vs 78%).

Silmaringi avardumist on tähtsate tegurite hulgas keskmisest (67%) sagedamini välja toonud:

- Vastanud, kelle peres oli rohkem lapsi: kolmelapselisest perest vastanud nimetasid seda 76%, ühelapselised vastavalt 65%

Vähem aga:

- Põhja-Eesti elanikud (-14%);

Millegi praktilise kasuliku õppimist on enam nimetanud:

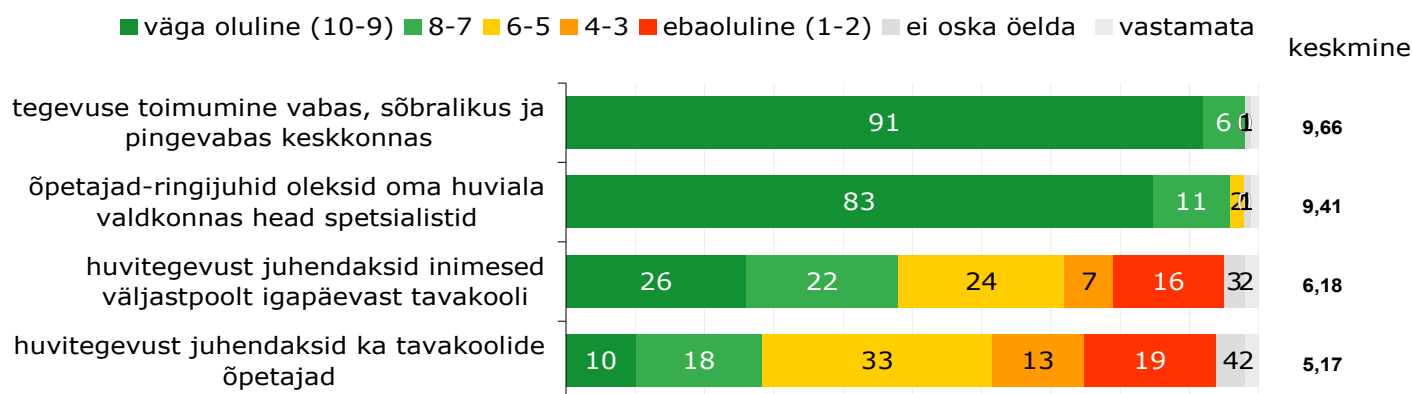
- Väiksemate asulate elanikud võrreldes suuremate asulatega – 67-63% väikelinnade ning maaelanike puhul, 52% pealinnas ja 49% suuremates linnades.
- Vastanud, kelle peres oli rohkem lapsi: kolmelapselisest perest nimetasid seda 69%, ühelapselised vastavalt 43%.
- Vastanud, kelle lapsed osalevad tasuta huviringides 66% (võrreldes 54% neist, kus mõni pere laps käis tasulises huvialaringis). Arvestades selle teguri puhul tekkivat erinevust asula suuruse lõikes ning viimase tähtsust peatükis 1.2.1. kirjeldatud tasuta/tasuliste huviringide osakaalus, võib eeldada, et ka siin esineva erinevuse taga on piirkondlikud erinevused.
- Eesti emakeelega vastanud võrreldes muulastega (61% vs 49%)

Lapse rahulolu ning hea enesetunde väärtustamine peegeldub ka arvamustes, milline peaks olema huvihariduse andmise keskkond.

Vastanutele paluti hinnata kümnepallisel skaalal nelja huvihariduse keskkonda ning õpetajaid puudutava teguri olulisust (10 tähistab olulisimat, ning 1

ebaolulisimat hinnangut). Vastanute hinnangutest selgub, et määrava tähtsusega huvihariduse juures on selle sisuline pool, kogu keskkond. Nii peetakse pea maksimaalselt oluliseks ringide toimumist vabas, sõbralikus keskkonnas ning ringijuhtide sisulist pädevust omal alal. Oluliselt vähem on tähtsustatud küsimus, kas huvitööd peaks või ei peaks läbi viima igapäevasest tavakoolist pärinevad õpetajad. Pisut enam eelistatakse siiski varianti, kus huviharidusega tegeleks inimesed väljastpoolt igapäevast tavakooli (joonis 15). Tulemus viitab sihtgrupi kartusele, et tavakooli õpetajatega läbi viidud huvikoolituse puhul on oht, et õpikeskkond ei pruugi olla piisavalt vaba ning põhitöö kõrvalt huviharidusega tegeleva kooliõpetaja puhul ei ole tegemist huvialale põhjalikult pühendunud ning pädeva inimesega.

Joonis 15 Huvikoolituse toimumise keskkonda puudutavate tegurite olulisus, % ja keskmine, (peres leidub lapsi vanuses 4-19)

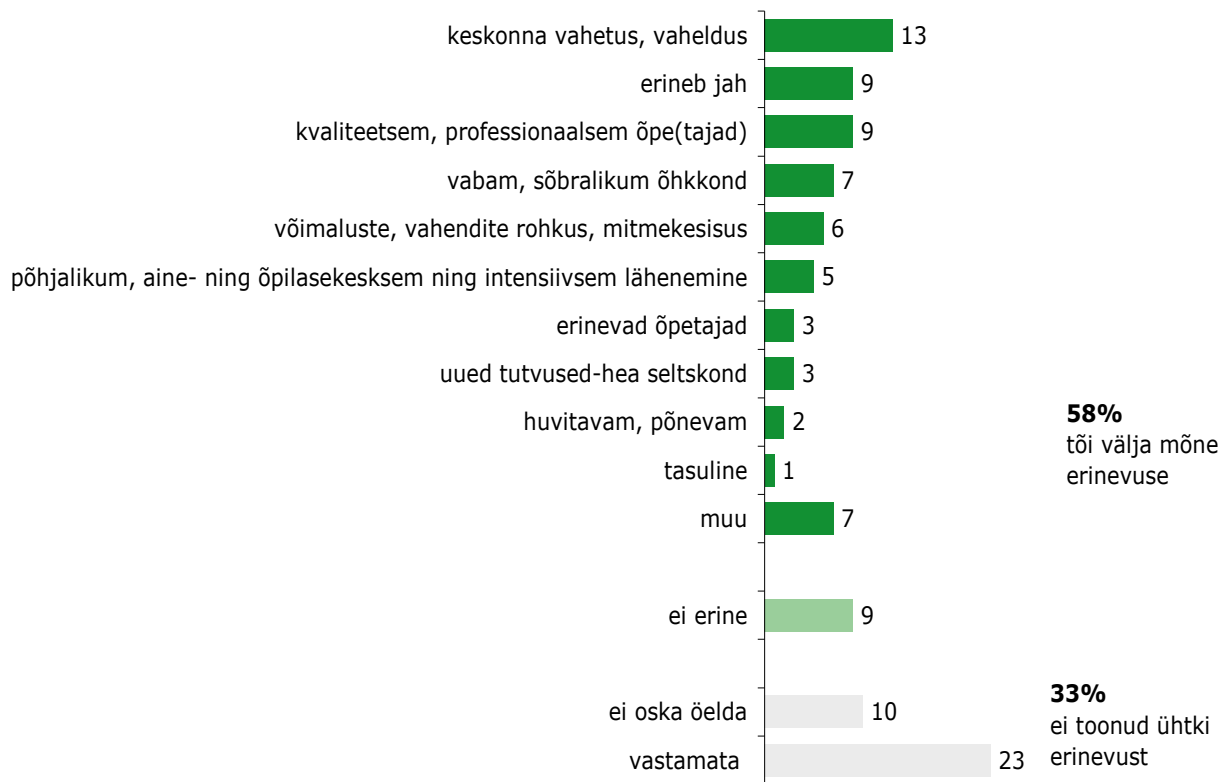

Just teatud keskkonna vahetust nähaksegi kõige sagedamini huvialakooli ning tavakooli erinevusena. Palusime uuringus osalejatel vabas vormis enne ülaltoodud hinnangute andmist huvikooli olemuse kohta nimetada, millised on huvikooli ning tavakooli peamised erinevused. Grupeerisime vastused teemade kaupa ning need on toodud joonisel 16.

Nagu peegeldub ka hinnangutest, nähakse huvikooli rohkem alternatiivse, pingevabama keskkonnana, mille juures on aga sekundaarselt väga tähtsal kohal ka huvikoolist saadav sisuline praktiline, arendav pool.

Primaarsest erinevusest - keskkonna vahetusest - tingituna on mõistetav ka ülaltoodud hinnangutes ilmnenu tavakoolist erinevate õpetajate eelistamine.

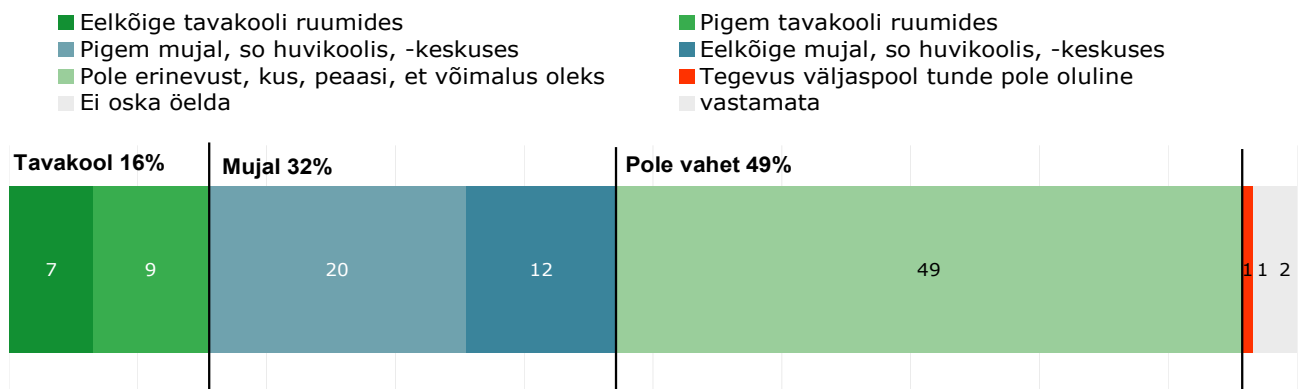
Joonis 16 Huvikoolis, -keskuses toimuva huvikoolituse erinevus koolivälistest ringidest tavakoolis, %, (peres leidub lapsi vanuses 4-19)

Alternatiivse keskkonna eelistamine tavakoolile huviringides osalemisel selgus ka erinevate keskkondade võrdluses. Kui tavakooli eelistaks keskkonnana 16% vastanuist, kel oli huviringides osalevaid lapsi, siis muud keskkonda eelistas 32% (joonis 17). Siiski peegeldub ka siit, et huvihariduse sisu peetakse olulisemaks kui vormi: kõige enam – 49% - oli selliseid, kes arvas, et tavakool-muu koht suunalisel erinevusel huvihariduse andmise vormis pole vahet.

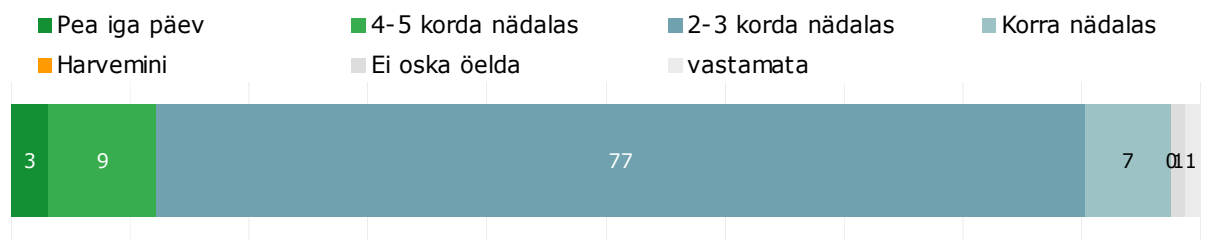
Joonis 17 Hinnang huvikoolituse läbiviimiseks sobivale keskkonnale, %

n=556 (lapsed osalevad huviringis)

Lisaks huvihariduse toimumiseks eelistatavale keskkonnale uurisime ka seda, millisena näeb sihtgrupp sobilikku huvihariduse toimumise sagedust. Ülekaalukalt peetakse sobilikumaks sageduseks 2-3 korda nädalalas – nii arvas 77% vastanutest. 7% pidas sellist sagedus veel liiga suureks. Tihedamini toimuvat huvialategevust eelistas aga 12% vastanutest (joonis 18).

Joonis 18 Ootused huvikoolituse toimumise sagedusele, % (peres leidub lapsi vanuses 4-19)

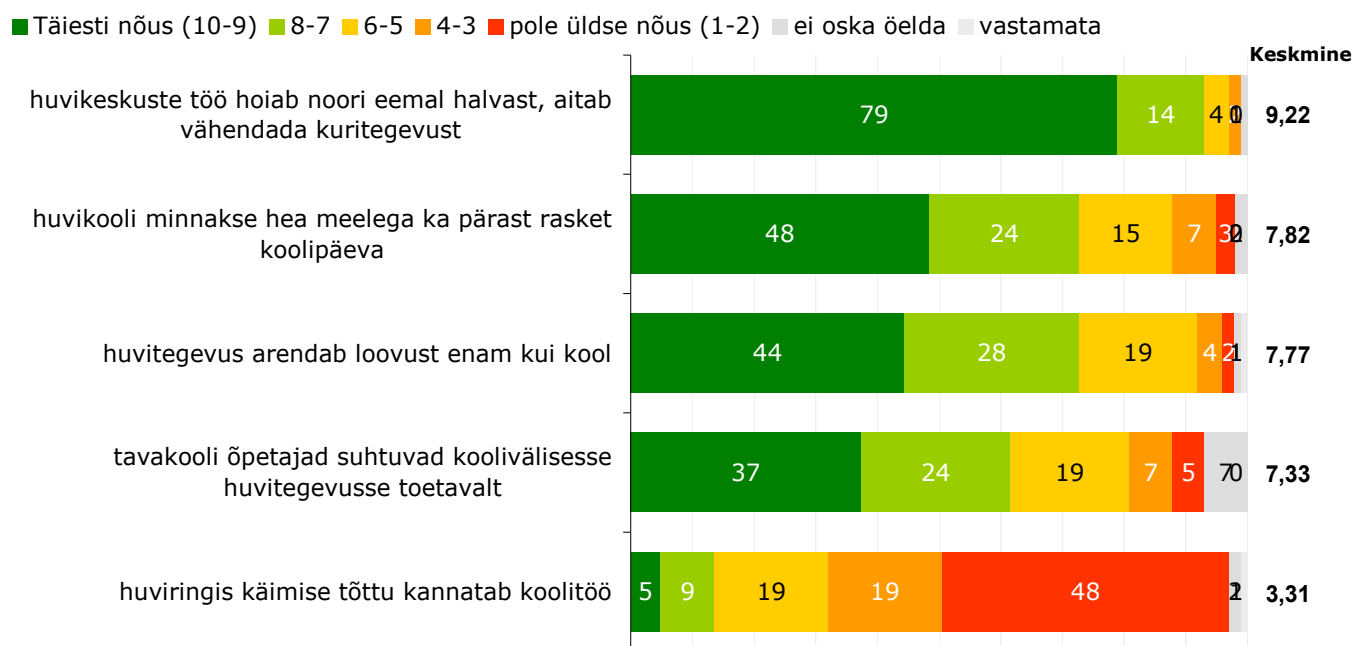
2.1.1 Huvihariduse eeldatav mõju lastele

Huvihariduse kuvandi täpsemaks uurimiseks sihtgrupis palusime vastanutel hinnata kümnepallisel skaalal oma nõusolekut huvitegevuse võimalike kaasmõjudega. Ülekaalukalt kõige sagedamini ollakse nõus väitega, et huvitegevuste töö hoiab noori eemal halvast, aitab vähendada kuritegevust (joonis 19). Teisena ollakse sagedamini nõus eelmistes alapeatükkides esile tõusnud keskkonna vahetuse ning laste heaolule vihjava väitega, et huvikooli minnakse hea meelega ka pärast rasket koolipäeva.

Plusspoolele võib kanda lisaks üle 5-punktise keskmise tulemusega ka väited, mille kohaselt huvialategevus arendab loovust enam kui tavakool ning et tavakooli õpetajad suhtuvad koolivälisesse huvitegevusse toetavalt.

Sihtgrupis ei olda aga valdavalt nõus väitega nagu kannataks huviringis käimise tõttu koolitöö.

Joonis 19 Nõustumine erinevate huvitegevust puudutavate väidetega, % ja keskmine (peres leidub lapsi vanuses 4-19)

Mõnevõrra madalamad hinnangud ilmnevad vastajate puhul, kelle pere lastest keegi ei osale huvialaringide tegevuses. Umbes poole palli võrra madalama keskmise hinnangu annavad huvihariduses mittekaasatud vastajad väidetele, et huvihariduse hoiab noori eemal halvast, et huvikooli minnakse hea meelega ka pärast rasket koolipäeva, ning et tavakooli õpetajad suhtuvad koolivälisesse huvitegevusse toetavalt. Madalamate hinnangute taga on osalt otsese kontakti, kogemuse puudumine, teisalt aga võib selle taga olla ka pisut negatiivsem eelarvamus.

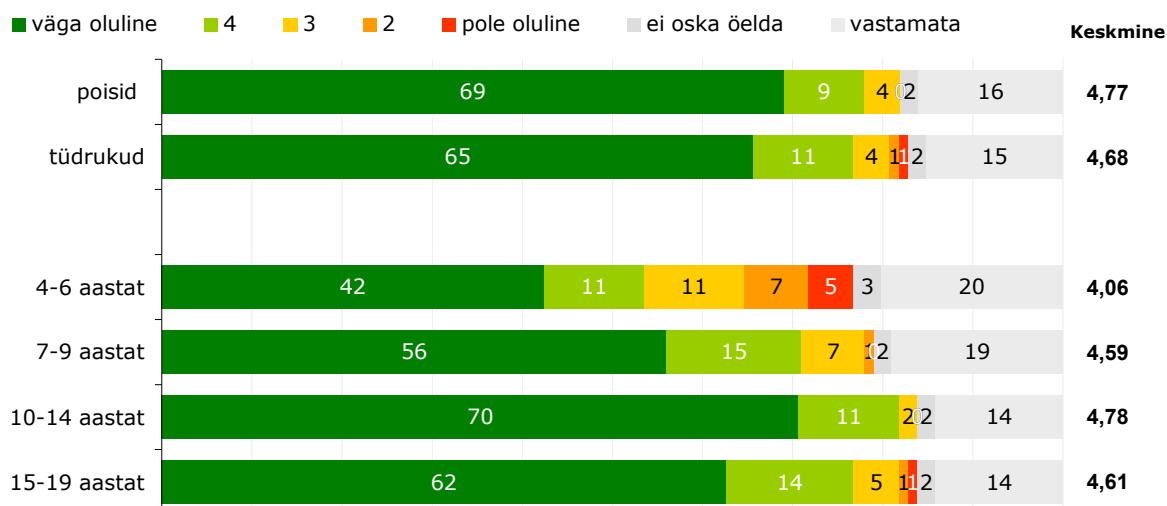
Huvihariduse olulisus

Kuivõrd huvihariduse otsese sihtrühmana piiritletud lapsed ja noored vanuses 4-19 hõlmab endast suhteliselt erineva arengutaseme ja vajadustega inimesi, on oluline ka teada kuivõrd oluliseks hinnatakse vastava hariduse saamist sihtgrupi sees erinevas vanuses ja soost laste puhul. Palusimegi vastajatel seda hinnata viiepallisel skaalal, kus 1 tähistas huvihariduse andmise ebaolulisust antud sihtrühmas ning 5 väga oluliseks pidamist. Tulemused on toodud [joonisel 20](#).

Selgub, et vanuse lõikes peetakse huviharidust kõige olulisemaks vanuses 10-14 aastat – seega põhikoolis õppivate laste puhul. 70% vastanutest, kelle peres leidis lapsi vanuses 4-19 oli seisukohal, et selles vanuses on väljaspool tunde täiskasvanute juhendamisel huvihariduses osalemine väga oluline (hinne 5). Olulisus langeb sujuvalt nooremate vanusegruppide puhul, samuti aga ka sellest vanemate puhul.

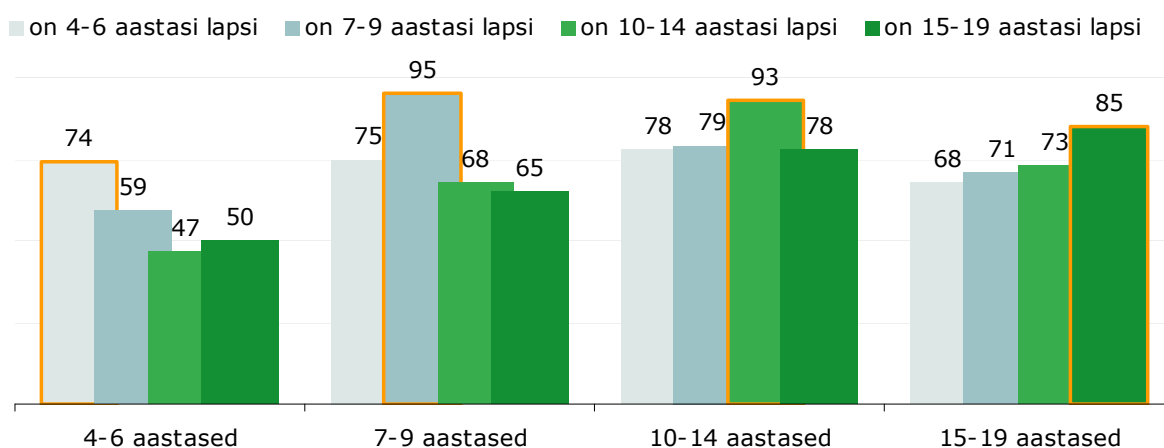
Mõnevõrra olulisemaks peetakse huviharidust poiste puhul võrreldes tüdrukutega.

Joonis 20 Huvitegevuses osalemise olulisus erinevas vanuses ning soost laste elus, % ja keskmine (peres leidub lapsi vanuses 4-19)

Arvestades eelmistes punktides avaldunud lapsekeskset suhtumisest, on mõistetav ka asjaolu, et vastanud peavad huvihariduses osalemist suhteliselt olulisemaks neis vanusegruppides, milliseid lapsi ka enda peres leidub. Joonisel 21 ongi toodud peres erineva vanusega lapsi omavate vastanute hinnangud huvihariduse olulisusele. Kõige suurema enesekeskusega paistavad silma vastanud, kelle peres on 7-9 aastaseid lapsi – viimased hindavad ülejäänutest ca 20% võrra sagedamini väga oluliseks just enese peres samas vanusegrupis olevate noorte huviharidust.

Joonis 21 Huvitegevuses osalemise tähtsustamine vanusegruppides sõltuvalt pere laste vanusest, % 5-4 pallistest hinnangutest (peres leidub lapsi vanuses 4-19)

Üldisel tasandil peavad huvihariduse andmist samuti olulisemaks:

- Vastanud kelle pere lapsed osalevad huvialaringides võrreldes mitteosalejatega;
- Vastanute hulgas olnud lapsevanemad võrreldes 15-19 aastaste noorte endiga;
- Muulased võrreldes eestlastega.

LISAD

Küsimustik

Tabeljaotused